

Червона армія

Майк Йогансен

Драматизована деклямація

СЦЕНА I

Троє Червоноармійців вартують біля кулемету

Перший.

Що ж, не довго вже нам ждати,
Ще година – й... будем спати...

Другий.

Будеш спати! – Спатимеш у бога!
Одступаємо: дорога, знов дорога.

Третій.

Ну, не спали день, не спали два, —
Виспишся колись за все, братва!

Перший.

Хоч би раз борщу наїстися дали б...
Та що борщу, хоч би хліб... Ех, хліб!

Другий.

Будеш їсти... Їстимеш у бога!
Одступаємо: дорога, знов дорога...

Третій.

Хліб! Що хліб? – Ще день не поїси...

Ти ж його не сів, не косив?

Перший.

Я б не сів, не косив, не убирав...

Я би спав, я б, братця, спав! Ех, спав!

Входить четвертий Червоноармієць. В руках тримає хліб.

Четвертий.

Полк уранці виступає із села...

Ця застава застається, як була!

(Павза)

Командир прислав вам на вечерю – ось.

Двадцять душ без хліба зосталось...

Двадцять душ без хліба зосталось – для вас...

Наїдайтесь, хлопці, хоч в останній раз!

Прощайте... *(Пішов)*

(Павза)

Перший.

Ех! Хоч як треба пожерти...

(Павза)

Другий.

Так що, хлопці, доведеться нам сьогодні...
вмерти.

Третій.

Вмерти? Може я хоч ще... ні, так...

Полк виходить... Полк виходить...

А ми ж як?

Перший *(роздирає хліб, їсть, плаче).*

Хлопці! Товаришочки! Що ж ми!..

Другий.

Цить, суко! Жри хліб, як можеш.

Третій (очуняв).

Знімай патрони! Давай сюди, так вашу мати!

Чи помрем, чи ні – а я буду стрілять!

(Заходиться коло кулемета. Павза)

Перший (ще плаче).

Ех, хоч наївся востаннє!

Другий (заклопотаний).

Годин на дві патронів стане.

Третій.

Кинь хліб!

(Працює коло кулемета, закладає стрільну стрічку).

Так. Буде діло.

Перший.

Дивись там, щоб зразу не сіло.

Другий.

Ні, Петре, виходить, я брехав, —

Спатимеш, як зроду ще не спав.

Третій (мовчить).

Перший.

Братця, в кого є закурити?

Другий.

Що закурити! Якби... ще днів зо два пожити.

Третій (мовчить).

(Здаля чути стрілянину).

Перший.

Лягай, хлопці! Чуєш? Чуєш? Чуєш?..

Другий.

Лягай! Гей, чого ти там ще шаруєш?

Третій (мовчить)

(Павза. Стрілянина ближчає)

Другий (ллє воду в кулемет).

Напийся ж водочки нашої совецької востаннє.

Третій (пошепки).

Ідуть! (Випростуються).

Ех, був я косар колись, і косив же я, так твою мати! Г-ех! (Береться за кулемет, раптом падає одинокий постріл, – 1-й підвівся, змахнув руками й упав).

Завіса або затемнення.

СЦЕНА II

Офіцер і четверо білих салдат ведуть третього Червоноармійця.

Червоноармієць.

Ех, салдатня!

Куди ж ви мене ведете?

Салдат.

Чоботи скидай,
Матня!

Червоноармієць.

Ех ви, так вашу мать!
Трьох секунд не можеш подождать...

Офіцер.

Не разсуждают!
Ступай!
(Нічого з нього не зняли, женуть далі).

Червоноармієць.

Ну, стривайте ж, гади, скоро і вам край!
Всіх до одного перестріляєм,
Гадюки!

Салдат.

До стенки ставай! 1
Підніми
Руки!

Червоноармієць.

Хлопці, де ж ви, хлопці, о-о-о!
Рубайте їх, хлопці, братіки... рубай.

Офіцер.

Нале-во! Смірна-а.
Стрельба
По куропатке...

Завіса або затемнення.

СЦЕНА III

*Коли зводиться завіса або дається світло, стоять ті ж, що в сцені 2-ій.
Червоноармієць – коло стінки. Денікінці націлилися в нього. Позаду – Офіцер.*

Офіцер.

Атставіть!
(Салдати опускають рушниці).

Офіцер.

Землі вам треба? А на що шинель в землі?
Може б ви були б ласкаві, і шинель зняли?
(Робить жест. Салдати кидаються і знімають з червоноармійця шинелю).

Офіцер.

Смірна-а!
(Салдати шикуються).

Офіцер.

Стрельба па-а!..
(Салдати зводять рушниці).

Офіцер.

Атставіть...
(Салдати опускають рушниці).

Офіцер.

За землю ви б'єтесь? Чобіт не треба вам!
Може, хоч чоботи залишите панам?
(Робить жест. Салдати кидаються роззувати Червоноармійця.)

Офіцер.

Смірна-а!

(Салдати шикуються).

Офіцер.

Стрельба па-а!..

(Салдати зводять рушниці).

На сцену вбігає хлопець і хапає Офіцера за рукав.

Хлопець *(засапався від бігу).*

Ваше благородіє! Ваше благородіє!

Офіцер.

Атставіть...

(Салдати опускають рушниці).

Хлопець *(заhekано).*

Ваше благородіє! Ваше благородіє!

Офіцер.

Та що, хам? Шляпо! Ганчірко! Бидло!

(За сценою тупіт. Чути, що хтось іде здаля).

Хлопець.

Ваше благородіє! Ваше благородіє!

Офіцер.

Що там? *(Загрожує наганом),* Застрелю шляпу!

Определьонно! Застрелю шляпу! Определённо!

Салдат *(що збіг на камінь і дивився вглиб).*

Ідуть, ваше благородіє. Ідуть! Ідуть! Їдуть!

Офіцер.

Хто ідуть? Що ідуть? Кажі, вороно!

Салдат.

Тікаймо, хлопці! Ідуть! Дядьки ідуть!
(Кидає з брязкотом рушницю долі й тікає)

Офіцер похапливо зриває з себе погони. Другий з салдатів з брязкотом кидає долі свою рушницю й тікає. Хлопець нишком підійшов до Червоноармійця і щось йому каже. За сценою росте тупіт тяжких дядьківських ніг. Третій салдат з брязкотом кидає рушницю долі й теж тікає.

Офіцер.

Нужно драпать, определённо! Драпать нужно определённо! (Зриває з картуза кокарду).

Четвертий салдат кинув гвинтівку і втік. Офіцер повертається і на тупіт. З-поза сцени. виходять дядьки. Дядьки озброєні рушницями, косами, сокирами. Побачивши долі рушниці, кидаються їх позбирати. В цей момент Хлопець хапає одну з гвинтівок. Офіцер схопився тікати. Дорогу йому заступив Хлопець

Хлопець.

Держіть їх благородіє! (Він перепинив дорогу офіцерові гвинтівкою).

Офіцер.

Застрелю шляпу определённо. (Стріляє з нагана, Хлопець поточився і падає).

Червоноармієць (очунявся остаточно).

Гада держи! Держи гада! (Схопив Офіцера за руку, що в ній наган. Борня).

Дядьки оточили колом Офіцера і Червоноармійця. Зв'язали офіцерові руки на спині. Один з Дядьків знайшов офіцерові погони і колупає в них пальцем. Другий знайшов кокарду.

Червоноармієць.

Дядькове!.

Дядьки, здригнувшись, звертаються до нього. Один упустив з рук погони, другий кокарду. Дядьки оточили Червоноармійця, що стоїть над трупом хлопця.

Червоноармієць.

Ми билися за себе - і за вас. РА. —
Весь полк поліг - і ні один не втік.
Не в перший билися - і не в останній раз, —
За вас, батьки ви наші, - ви, Дядьки!
Пани в погонах золотих на вас ішли
Забрати землю, запрягти назад в ярмо, -
Тоді рушниці ми до рук взяли
І більше їх повік не оддамо!
Не оддамо рушниць, аж поки буде пан
Десь на землі знущатись над братами,
Бо ми - полки робочих і селян,
Сини Дядьків - і будемо з Дядьками!
Ми билися за себе - за вас,
Ввесь полк поліг - і ні один не втік.
Не в перший билися - і не в останній раз, -
За вас, батьки ви наші, - ви, Дядьки!

Примітка

Маленька віршована п'єса Майка Йогансена "Червона армія" (або, як цей жанр визначив сам автор, "драматизована декламація") представлена тут за публікацією 1931 року у збірці "Театр і естрада (Збірка матеріалів для самодіяльних театрів малих форм та естради по клюбах, червоних кутках та будинках колгоспівця)", що ту збірку склав драматург, критик, актор і режисер Леонід Болобан (справжнє прізвище Серговський). Збірка була видана у Харкові видавництвом "Література і Мистецтво". Цей твір Майка Йогансена є настільки маловідомим, що в більшості його бібліографій

навіть не згадується.

Упорядник інтернетної публікації.